

Biblioteka Policjanta Prewencji

**Beata Jagielska
Alina Majchrzak
Agata Tabor-Dzikoń**

ZATRZYMANIE OSOBY

**Słupsk 2016
Szkoła Policji w Słupsku**

Publikacja stanowi materiał dydaktyczny przeznaczony do użytku wewnętrznego Policji. Materiał może być reprodukowany przez policjantów przygotowujących się do realizacji zadań służbowych. Nie wolno go reprodukować ani wykorzystywać w innych celach lub dla innych podmiotów zewnętrznych bez zgody Wydawcy.

Według stanu prawnego na marzec 2016 r.

Wydawnictwo Szkoły Policji w Słupsku
Redakcja tekstu: *Grażyna Szot*
Redakcja techniczna: *Zenon Trzeciński, Grażyna Szot*
Projekt okładki: *Marcin Jedynak*

Wydanie VII, poprawione

Szkoła Policji w Słupsku, 76–200 Słupsk, ul. Kilińskiego 42
e-mail: spslupsk@slupsk.szkolapolicji.gov.pl
www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl
Słupsk 2016

Spis treści

Wstęp	5
1. Ujęcie osoby	7
2. Zatrzymanie osoby	8
3. Podstawy prawne zatrzymania osoby	8
4. Podstawy faktyczne zatrzymania osoby	10
4.1. Zatrzymanie procesowe	10
4.1.1. Zatrzymanie w związku z popełnieniem przestępstwa	10
4.1.2. Zatrzymanie w związku z popełnieniem wykroczenia	12
4.1.3. Zatrzymanie nieletniego	12
4.2. Zatrzymanie pozaprocesowe	13
4.2.1. Zatrzymanie penitencjarne	13
4.2.2. Zatrzymanie porządkowe (prewencyjne)	13
4.2.3. Zatrzymanie administracyjne	13
4.2.4. Zatrzymanie sprawcy przemocy w rodzinie	14
5. Prawa osoby zatrzymanej	14
5.1. <i>Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji</i>	15
5.2. <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego</i>	15
5.3. <i>Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia</i>	17
5.4. <i>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich</i>	17
5.5. <i>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 2015 r. w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów</i>	18
5.6. Prawo do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności	18
6. Czas zatrzymania i czynności podobne do zatrzymania	19
6.1. Czas zatrzymania	19
6.2. Czynności podobne do zatrzymania	20
6.2.1. Doprowadzenie do wytrzeźwienia	20
7. Sporządzanie dokumentacji z zatrzymania lub doprowadzenia osoby	23
7.1. Zatrzymanie procesowe	23
7.2. Zatrzymanie pozaprocesowe	24
7.3. Zatrzymanie nieletniego	24
7.4. Doprowadzenie osoby do wytrzeźwienia	24
Bibliografia	25

Wstęp

Prawo do wolności jest jednym z podstawowych praw ludzkich. Zagwarantowane zostało m.in. w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 41. 1. Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie.

2. Każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku sądowego ma prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego ustalenia legalności tego pozbawienia. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie rodzinę lub osobę wskazaną przez pozbawionego wolności.

3. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

4. Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.

5. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Zatrzymanie osoby jest uprawnieniem Policji ingerującym w konstytucyjne prawo do wolności, w związku z czym musi być oparte na zasadzie praworządności. Ponieważ w swej służbie policjanci niemalże codziennie mają do czynienia z zatrzymywaniem osób, wymagana jest dobra znajomość tego zagadnienia. Niniejszy skrypt ma zatem przybliżyć tę tematykę oraz zapoznać z obwarowaniami prawnymi tego uprawnienia.

1. Ujęcie osoby

Ujęcie osoby – jest to tylko chwilowe ograniczenie wolności człowieka – sprawcy przestępstwa, polegające na przytrzymywaniu osoby podejrzanej do dyspozycji organu uprawnionego do zatrzymywania osób¹.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 243. § 1. Każdy ma prawo ująć osobę na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości.

§ 2. Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 45. (...)

§ 2. Art. 243 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Na podstawie art. 243 k.p.k. uprawnionym do ujęcia osoby jest każdy, tj. osoba fizyczna, a nie tylko pokrzywdzony², niezależnie od obywatelstwa, funkcji i stosunku do sprawcy. Jest to uprawnienie, a nie obowiązek, ponieważ nie można od osób postronnych żądać, aby zatrzymywały lub ścigały przestępcę, a co za tym idzie, narażały się na niebezpieczeństwo³.

Ujęcie może nastąpić jedynie w razie schwytania danej osoby:

- 1) na gorącym uczynku przestępstwa lub wykroczenia,
- 2) w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Bezpośredniość pościgu wynika z faktu podjęcia go niezwłocznie po dokonaniu bądź próbie dokonania czynu, a trwa do chwili ujęcia sprawcy⁴.

Popełnienie czynu nie stanowi wystarczającej podstawy do schwytania jego sprawcy, musi bowiem wystąpić jeszcze przynajmniej jedna z nw. przesłanek, a mianowicie:

- 1) obawa ukrycia się sprawcy lub
- 2) niemożność ustalenia jego tożsamości.

¹ S. Bogal, *Zatrzymanie osób*, „Problemy Kryminalistyki” 1971, nr 91–92, s. 393.

² R.A. Stefański, *Zatrzymanie według nowego kodeksu postępowania*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 10, s. 33.

³ A. Walc, *Taktyczne aspekty zatrzymania osób*, Szczytno 2001, s. 7.

⁴ L. Ptach, *Użycie broni palnej*, Słupsk 2003, s. 30.

2. Zatrzymanie osoby

Zatrzymanie osoby – to „»krótkotrwałe pozbawienie wolności celem zastosowania środka zapobiegawczego (sensu stricto) lub przymusowego doprowadzenia osoby podejrzanej albo oskarżonej do organu procesowego« lub »zatrzymanie osoby jest ograniczeniem jej wolności osobistej, a w szczególności wolności fizycznej – przenoszenia się z miejsca na miejsce, rozporządzenie sobą i podejmowanie innych czynności«, np. porozumiewania się z innymi osobami”⁵.

Można przyjąć, że **zatrzymanie osoby** jest formą przymusu polegającą na krótkotrwałym pozbawieniu wolności określonej osoby⁶. Oznacza to, że osoba zatrzymana nie może swobodnie się przemieszczać, porozumiewać z innymi osobami, przyjmować przedmiotów bez zgody organu zatrzymującego czy też podejmować innych działań zgodnie ze swoją wolą. Osoby te w czasie zatrzymania umieszczane są w określonych pomieszczeniach.

Biorąc pod uwagę cel zatrzymania, można je podzielić na:

- 1) **procesowe** – celem jest zapewnienie prawidłowego toku postępowania karnego,
- 2) **pozapprocesowe**, w którym wyróżniamy:
 - a) **porządkowe (prewencyjne)** – celem jest ochrona porządku i bezpieczeństwa publicznego,
 - b) **penitencjarne** – celem jest doprowadzenie do aresztu śledczego lub zakładu karnego osób, które w wyznaczonym terminie nie powróciły z przepustki,
 - c) **administracyjne** – celem jest doprowadzenie osoby do dyspozycji określonego organu.

3. Podstawy prawne zatrzymania osoby

Każdy policjant niezależnie od komórki, w której pracuje, jest zobowiązany do znajomości podstaw prawnych zatrzymania osoby oraz sposobów przeprowadzania tej czynności. Szczególnie powinni zwrócić uwagę na to zagadnienie policjanci pracujący w pierwszej linii, gdyż to oni najczęściej z tych podstaw prawnych będą korzystać.

⁵ A. Walc, dz. cyt., s. 4.

⁶ R.A. Stefański, dz. cyt., s. 33.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Art. 15. 1. Policjanci wykonując czynności, o których mowa w art. 14⁷, mają prawo: (...)

- 2) zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw,
- 2a) zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego,
- 3) zatrzymania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia.

(...)

Art. 15a. Funkcjonariusz Policji ma prawo zatrzymania sprawców przemocy w rodzinie stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego w trybie określonym w art. 15.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 75. (...)

§ 2. W razie nie usprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego można **zatrzymać** [pogrubienie autorek] go i sprowadzić przymusowo.

(...)

Art. 244. § 1. Policja ma prawo **zatrzymać** [pogrubienie autorek] osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym.

§ 1a. Policja ma prawo **zatrzymać** [pogrubienie autorek] osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

§ 1b. Policja **zatrzymuje** [pogrubienie autorek] osobę podejrzaną, jeśli przestępstwo, o którym mowa w § 1a, zostało popełnione przy użyciu broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby wspólnie zamieszkującej, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

(...)

Art. 247. § 1. Prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanego albo podejrzanego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że:

- 1) nie stawia się na wezwanie w celu przeprowadzenia z ich udziałem czynności, o których mowa w art. 313 § 1 lub art. 314, albo badań lub czynności, o których mowa w art. 74 § 2 lub 3,
- 2) mogą w inny bezprawny sposób utrudniać postępowanie.

⁷ **Art. 14.** 1. W granicach swych zadań Policja w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śladowcze i administracyjno-porządkowe.

2. Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach (...).

§ 2. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie, o którym mowa w § 1, może także nastąpić, gdy zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego.

(...)

Art. 285. (...)

§ 2. W wypadkach określonych w § 1 można ponadto zarządzić **zatrzymanie** [pogrubienie autorek] i przymusowe doprowadzenie świadka. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie biegłego, tłumacza i specjalisty stosuje się tylko wyjątkowo. W stosunku do żołnierza stosuje się art. 247 § 3.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 45. § 1. Policja ma prawo **zatrzymać** [pogrubienie autorek] osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli:

- 1) zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego,
- 2) nie można ustalić jej tożsamości.

(...)

Art. 71. (...)

§ 4. (...). Jeżeli jednak obecność obwinionego [na rozprawie – dopisek autorek] jest konieczna, a nie stawiał się on bez usprawiedliwienia, sąd może zarządzić jego **zatrzymanie** [pogrubienie autorek] i przymusowe doprowadzenie przez Policję.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich

Art. 32g. § 1. Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może **zatrzymać** [pogrubienie autorek], a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego.

(...)

§ 9. W policyjnej izbie dziecka można również umieścić nieletniego zatrzymanego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich albo poza młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym lub zakładem poprawczym na czas niezbędny do przekazania nieletniego do właściwego schroniska albo zakładu, nie dłużej jednak niż na 5 dni.

4. Podstawy faktyczne zatrzymania osoby

4.1. Zatrzymanie procesowe

4.1.1. Zatrzymanie w związku z popełnieniem przestępstwa

A. Art. 244 § 1 k.p.k.

Najważniejszą przesłanką, która musi zawsze wystąpić, aby można było zatrzymać osobę, jest **uzasadnione przypuszczenie**, że ta osoba popełniła prze-

stępstwo. Stwierdzenie „uzasadnione przypuszczenie” umożliwia podjęcie działań przez organy ścigania, gdy nie ma jeszcze pewnych i sprawdzonych danych o sprawcy przestępstwa. Dane mogą pochodzić z różnych źródeł (np. z obserwacji zdarzenia lub relacji świadków). Tak więc wystarczająca jest informacja o możliwości dokonania czynu zabronionego przez daną osobę, natomiast nie muszą istnieć pewne i sprawdzone informacje o sprawcy.

Zatrzymanie może nastąpić już wobec osoby podejrzanej, a więc takiej, w stosunku do której nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutu. Pozwala to na zatrzymanie przypuszczalnego sprawcy i uniemożliwienie mu utrudniania postępowania karnego poprzez ukrycie się lub zatarcie śladów przestępstwa⁸.

Aby można było zatrzymać osobę, musi zachodzić ponadto przynajmniej jedna z nw. przesłanek:

- 1) **obawa ucieczki lub ukrycia się takiej osoby** – wynikająca z podjęcia próby ich realizacji, że opuści ona stałe miejsce zamieszkania bez podania nowego adresu, nie stawia się na wezwania,
- 2) **obawa zatarcia przez nią śladów przestępstwa** – działania zmierzające do uniemożliwienia lub utrudnienia czynności mających na celu wyjaśnienie okoliczności sprawy,
- 3) **przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym,**
- 4) **niemożność ustalenia jej tożsamości.**

B. Art. 244 § 1a k.p.k.

Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona **przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej**, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

C. Art. 244 § 1b k.p.k.

Policja zatrzymuje osobę podejrzaną, jeżeli przestępstwo, o którym mowa w § 1a, zostało popełnione **przy użyciu broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu**, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

⁸ A. Walc, dz. cyt., s. 11.

4.1.2. Zatrzymanie w związku z popełnieniem wykroczenia

Zgodnie z art. 45 § 1 k.p.ow. sprawca wykroczenia może zostać zatrzymany tylko **na gorącym uczynku** popełnienia wykroczenia lub **bezpośrednio potem** jedynie w dwóch przypadkach:

- 1) **gdy zachodzą podstawy do zastosowania wobec niego postępowania przyspieszonego:**

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 90. § 1. Postępowanie przyspieszone stosuje się do osób niemających stałego miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione.

§ 2. Postępowanie przyspieszone stosuje się również do osób przebywających jedynie czasowo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione.

§ 3. Postępowanie przyspieszone stosuje się także wobec sprawców wykroczeń popełnionych w związku z imprezą masową, określoną w przepisach o bezpieczeństwie imprez masowych:

- 1) przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, określonych w art. 50, 51 i 52a Kodeksu wykroczeń,
- 2) przeciwko mieniu i urządzeniom użytku publicznego, określonych w art. 124 i 143 Kodeksu wykroczeń.

§ 4. Postępowanie przyspieszone stosuje się ponadto, gdy ustawa tak stanowi.

§ 5. Postępowania przyspieszonego nie stosuje się wobec osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

- 2) **gdy nie można ustalić jego tożsamości.**

4.1.3. Zatrzymanie nieletniego

Artykuł 32g § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich stanowi, że gdy jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może **zatrzymać nieletniego**, a następnie umieścić go w policyjnej izbie dziecka, jeżeli **istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił on czyn karalny**. Zachodzi ono wtedy, gdy podejrzenie popełnienia czynu zabronionego przez nieletniego opiera się na faktach, dowodach, a co najmniej poszlakach, a ponadto zachodzi przynajmniej jedna z nw. przesłanek:

- 1) **uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego** – zachodzi wtedy, gdy w związku z jego dotychczasowym zachowaniem się, stylem i trybem życia, nawykami (np. ucieczki z domu, szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawczej) nasuwa się przypuszczenie, że ukrycie się nieletniego jest wysoce prawdopodobne,

2) **obawa zatarcia śladów czynu**, która powinna być uzasadniona przeszłością nieletniego, okolicznościami sprawy, a zwłaszcza charakterem i rodzajem poszlak i dowodów, które w sprawie zostały zebrane oraz tych, które należy jeszcze zebrać⁹,

3) **nie można ustalić tożsamości nieletniego**.

Nadmienić należy, iż podstawę faktyczną zatrzymania nieletniego stanowi jego samowolne przebywanie poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym (nie jest to jednak zatrzymanie procesowe).

4.2. Zatrzymanie pozaprosowe

4.2.1. Zatrzymanie penitencjarne

Artykuł 15 ust. 1 pkt 2a ustawy o Policji daje prawo zatrzymania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego. Jednakże jeżeli osoby te nie powrócą w ciągu trzech dni od terminu wyznaczonego przez zakład lub areszt, popełniają przestępstwo określone w art. 242 § 2 k.k., przy czym dla bytu tego przestępstwa konieczne jest, aby sprawcy na tę okoliczność nie posiadali usprawiedliwienia.

4.2.2. Zatrzymanie porządkowe (prewencyjne)

Artykuł 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji uprawnia Policję do zatrzymania w celach prewencyjnych osób w każdej sytuacji, gdy stwarzają one w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia, bez względu na to, czy ich zachowanie ma w tym momencie cechy czynu zabronionego, czy nie. Przepis ten wymaga jednak, aby zatrzymanie stosowała Policja w ostateczności, gdy inne środki okażą się bezcelowe lub nieskuteczne.

4.2.3. Zatrzymanie administracyjne

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

Art. 394. 1. Cudzoziemiec, wobec którego zachodzą okoliczności uzasadniające wydanie mu decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu albo który uchyla się od wykonania obowiązków określonych w tej decyzji, albo nie wywiązuje się z obowiązków określonych w postanowieniu o zastosowaniu wobec niego środków, o których mowa w art. 398 ust. 3, może być zatrzymany na okres nie dłuższy niż 48 godzin.

1a. Cudzoziemiec może być także zatrzymany na okres nie dłuższy niż 48 godzin w celu przymusowego wykonania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu lub przekazania na podstawie rozporządzenia 604/2013.

⁹ A. Sochacki, *Postępowanie w sprawach nieletnich*, Słupsk 2008, s. 19.

2. Zatrzymania cudzoziemca dokonuje Straż Graniczna lub Policja, a w przypadku, o którym mowa w ust. 1a – Straż Graniczna.
3. Podmiot, o którym mowa w ust. 2, niezwłocznie pobiera odciski linii papilarnych od cudzoziemca i przekazuje Komendantowi Głównemu Policji dane, o których mowa w art. 430 ust. 6.
4. Po zatrzymaniu cudzoziemca:
 - 1) Policja – niezwłocznie przekazuje go do dyspozycji właściwego ze względu na miejsce jego zatrzymania organu Straży Granicznej, składając jednocześnie wniosek o wydanie decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu (...).

4.2.4. Zatrzymanie sprawcy przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Art. 15a. Funkcjonariusz Policji ma prawo zatrzymania sprawców przemocy w rodzinie stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego w trybie określonym w art. 15.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* przez pojęcie **przemoc w rodzinie** należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w art. 2 pkt 1 tejże ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

5. Prawa osoby zatrzymanej

Instytucja zatrzymania jest prawnie dopuszczalnym odstępstwem od reguły konstytucyjnej. Obok skutku w postaci pozbawienia wolności oraz nałożenia obowiązku podporządkowania się poleceniom związanym z decyzją o zatrzymaniu czynność ta powoduje uruchomienie norm o charakterze gwarancyjnym¹⁰. W związku z tym każdy policjant powinien znać prawa osoby zatrzymanej oraz konsekwencje, jakie może ponieść za bezprawne zatrzymanie osoby. Prawa osoby zatrzymanej zostały zagwarantowane m.in. w poniższych ustawach.

¹⁰ B. Kuczevska, *Prawa osoby zatrzymanej*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1994, nr 60, s. 140.

5.1. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Art. 15. (...)

5. Osobę zatrzymaną należy niezwłocznie poddać – w razie uzasadnionej potrzeby – badaniu lekarskiemu lub udzielić jej pierwszej pomocy medycznej.

Osobę zatrzymaną należy poddać badaniu lekarskiemu w następujących przypadkach:

- kiedy tego żąda,
- posiada widoczne obrażenia ciała niewskazujące na stan nagłego zagrożenia zdrowotnego,
- kiedy oświadczy, że cierpi na schorzenia wymagające stałego lub okresowego leczenia, którego przerwanie powodowałoby zagrożenie życia lub zdrowia,
- kiedy z posiadanych przez Policję informacji lub z okoliczności zatrzymania wynika, że osoba jest chora zakaźnie, jest kobietą w ciąży, jest kobietą karmiącą piersią, osobą z zaburzeniami psychicznymi, czy też jest to nieletni po spożyciu alkoholu lub innego, podobnie działającego środka¹¹.

Ponadto, gdy osobie zatrzymanej udzielono pomocy medycznej czy też poddano niezbędnym badaniom lekarskim i gdy wiadomo, że zostanie ona osadzona w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych i doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, lekarz zobowiązany jest wystawić zaświadczenie lekarskie o istnieniu lub braku przeciwwskazań medycznych do umieszczenia ww. osoby w pomieszczeniu¹².

Art. 15. (...)

7. Na sposób prowadzenia czynności, o których mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie do miejscowo właściwego prokuratora.

5.2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 244. (...)

§ 2. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do

¹¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz.U. Nr 190, poz. 1102), § 1 ust. 3.

¹² Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izb oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz.U. Nr 107, poz. 638), § 18 ust. 2 pkt 2.

pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.

(...)

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 2, zawierającego w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również o prawach wskazanych w § 2, w art. 245, art. 246 § 1 oraz art. 612 § 2 oraz informację o treści art. 248 § 1 i 2, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

Art. 245. § 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednią z nimi rozmowę; w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

(...)

§ 3. Przepisy art. 261 stosuje się odpowiednio, z tym że zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego.

Art. 246. § 1. Zatrzymanemu przysługuje zażalenie do sądu. W zażaleniu zatrzymany może się domagać zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jego zatrzymania.

§ 2. Zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania, który również niezwłocznie je rozpoznaje.

§ 3. W razie uznania bezzasadności lub nielegalności zatrzymania sąd zarządza natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

§ 4. W wypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości zatrzymania sąd zawiadamia o tym prokuratora i organ przełożony nad organem, który dokonał zatrzymania.

(...)

Art. 261. § 1. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić osobę najbliższą dla oskarżonego; może to być osoba wskazana przez oskarżonego.

§ 2. Na wniosek oskarżonego można również zawiadomić inną osobę zamiast lub obok osoby wskazanej w § 1.

§ 2a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd zawiadamia organ prowadzący przeciwko oskarżonemu postępowanie w innej sprawie, o ile powziął informację o tym postępowaniu. Sąd poucza oskarżonego o treści art. 75 § 1.

§ 3. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić pracodawcę, szkołę lub uczelnię, w stosunku do żołnierza – jego dowódcę, a w przypadku, gdy oskarżonym jest przedsiębiorca lub niebędący pracownikiem członek organu zarządzającego przedsiębiorcy, na jego wniosek – zarządzającego przedsiębiorstwem.

(...)

Art. 612. § 1. O każdorazowym wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec obywatela państwa obcego, na jego prośbę, zawiadamia się niezwłocznie właściwy miejscowo urząd konsularny tego państwa lub – w braku takiego urzędu – przedstawicielstwo dyplomatyczne tego państwa.

§ 2. W razie zatrzymania obywatela państwa obcego należy zatrzymanemu umożliwić, na jego prośbę, nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w razie zatrzymania osoby

nieposiadającej żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania.

5.3. *Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*

Art. 46. § 1. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu uprawnieniach oraz wysłuchać go.

(...)

§ 3. Na żądanie zatrzymanego zawiadamia się o zatrzymaniu osobę najbliższą, a także pracodawcę. O zatrzymaniu osoby wskazanej w art. 10 § 1 zawiadamia się niezwłocznie właściwego dowódcę jednostki wojskowej, nawet gdy zatrzymany tego nie żąda. Przepis art. 612 § 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 4. Zatrzymanemu należy na jego żądanie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem albo z radcą prawnym oraz zapewnić możliwość bezpośredniej z nim rozmowy; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

(...)

§ 7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 1, zawierając w nim w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia w przedmiocie zatrzymania, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do przeglądania akt w zakresie dotyczącym przyczyn zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również prawach wskazanych w § 1, 3–4 i 6, art. 47 § 1 oraz w art. 612 § 2 Kodeksu postępowania karnego, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

Art. 47. § 1. Zatrzymanemu przysługuje zażalenie na zatrzymanie do sądu. W zażaleniu zatrzymany może domagać się zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości zatrzymania.

§ 2. Zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania, który również niezwłocznie je rozpoznaje.

§ 3. Przy rozpoznawaniu zażalenia sąd stosuje odpowiednio przepisy art. 246 § 3 i 4 Kodeksu postępowania karnego.

5.4. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich*

Art. 32g. (...)

§ 3. Zatrzymanego nieletniego informuje się natychmiast o przyczynach zatrzymania oraz przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata, prawie do odmowy składania wyjaśnień lub odpowiedzi na poszczególne pytania i prawie złożenia zażalenia na czynności naruszające jego prawa. Nieletniego należy niezwłocznie przesłuchać. Nieletniemu, na jego żądanie, umożliwia się nawiązanie kontaktu z rodzicem albo opiekunem lub adwokatem.

(...)

§ 5. Policja niezwłocznie zawiadamia rodziców albo opiekuna nieletniego o zatrzymaniu. Zawiadomienie przekazywane rodzicom albo opiekunowi nieletniego powinno zawierać informacje, o których mowa w § 3.

5.5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 2015 r. w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów

§ 9. 1. Policjant po doprowadzeniu osoby zatrzymanej do jednostki organizacyjnej Policji:

- 1) informuje osobę zatrzymaną o przysługujących jej prawach i wręcza jej odpowiednie pouczenie o uprawnieniach osoby zatrzymanej na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 2a albo art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy;
- 2) wysłuchuje osobę zatrzymaną na okoliczność zatrzymania;
- 3) sporządza protokół zatrzymania osoby;
- 4) doręcza osobie zatrzymanej kopię protokołu zatrzymania za potwierdzeniem odbioru;
- 5) podejmuje czynności mające na celu realizację praw, o których mowa w pkt 1, jeżeli osoba zatrzymana tego zażądała;
- 6) zawiadamia o zatrzymaniu miejscowo właściwego prokuratora;
- 7) zawiadamia o zatrzymaniu dowódcę jednostki wojskowej, w razie powzięcia wiadomości, że osoba zatrzymana jest żołnierzem.

2. Czynności wymienionej w ust. 1 pkt 6 nie wykonuje się w odniesieniu do osób zatrzymanych pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego.

(...)

5. Wzór pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 2a ustawy jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

6. Wzór pouczenia o uprawnieniach osoby zatrzymanej na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 10. Zażalenie na zatrzymanie wniesione przez osobę zatrzymaną niezwłocznie przekazuje się właściwemu ze względu na miejsce zatrzymania sądowi rejonowemu. Do zażalenia dołącza się kopię protokołu zatrzymania oraz materiały uzasadniające zatrzymanie.

5.6. Prawo do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 41. (...)

5. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 552. (...)

§ 4. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

Osobie takiej przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Sędem właściwym do rozpoznania żądania odszkodowania jest sąd okręgowy, w którego okręgu nastąpiło zwolnienie zatrzymanego (art. 554 § 1 k.p.k.). Roszczenie to przedawnia się po roku od daty zwolnienia (art. 555 k.p.k.).

6. Czas zatrzymania i czynności podobne do zatrzymania

6.1. Czas zatrzymania

Czas zatrzymania osoby w polskim prawie określają następujące przepisy.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 41. (...)

3. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 248. § 1. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania; należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora.

§ 2. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania.

§ 3. Ponowne zatrzymanie osoby podejrzanej na podstawie tych samych faktów i dowodów jest niedopuszczalne.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 46. (...)

§ 5. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także z upływem czasu zatrzymania.

§ 6. Czas zatrzymania osoby liczy się od chwili jej ujęcia i nie może przekroczyć 24 godzin, a w wypadkach wskazanych w art. 45 § 1 pkt 1–48 godzin.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich
Art. 32g. (...)

§ 6. O zatrzymaniu nieletniego należy niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin od chwili zatrzymania, zawiadomić właściwy sąd rodzinny.

§ 7. Zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić i przekazać rodzicom albo opiekunowi, jeżeli:

- 1) ustanie przyczyna zatrzymania,
- 2) poleci to sąd rodzinny,
- 3) nie został zachowany termin, o którym mowa w § 6,
- 4) w ciągu 48 godzin od chwili zawiadomienia właściwego sądu rodzinnego o zatrzymaniu nieletniego nie ogłoszono nieletniemu postanowienia o umieszczeniu w schronisku dla nieletnich lub tymczasowym umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, rodzinie zastępczej zawodowej albo w zakładzie leczniczym, o którym mowa w art. 12.

(...)

§ 9. W policyjnej izbie dziecka można również umieścić nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym na czas niezbędny do przekazania nieletniego właściwemu zakładowi, nie dłużej jednak niż na 5 dni.

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

Art. 394. (...)

5. Zatrzymanego cudzoziemca zwalnia się:

- 1) jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania nie został przekazany do dyspozycji sądu i jednocześnie nie został złożony wniosek o umieszczenie go w strzeżonym ośrodku albo o zastosowanie wobec niego aresztu dla cudzoziemców lub
- 2) jeżeli w ciągu 24 godzin od chwili przekazania do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o umieszczeniu w strzeżonym ośrodku albo o zastosowaniu wobec niego aresztu dla cudzoziemców, lub
- 3) na polecenie sądu, lub
- 4) jeżeli ustanie przyczyna zatrzymania.

6.2. Czynności podobne do zatrzymania

6.2.1. Doprowadzenie do wytrzeźwienia

Ustawa z dnia 26 października 1982 r.

o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Art. 40. 1. Osoby w stanie nietrzeźwości, które swoim zachowaniem dają powód do zgorzienia w miejscu publicznym lub w zakładzie pracy, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu lub zdrowiu innych osób, mogą zostać doprowadzone do izby wytrzeźwień lub placówki, podmiotu leczniczego albo do miejsca zamieszkania lub pobytu.

2. W razie braku izby wytrzeźwień lub placówki osoby, o których mowa w ust. 1, mogą być doprowadzone do jednostki Policji.

(...)

4. W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do tożsamości osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji dane tej osoby niezwłocznie sprawdza i potwierdza doprowadzający.

5. Osoba doprowadzona do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji pozostaje tam aż do wytrzeźwienia, nie dłużej niż 24 godziny. Osoby do lat 18 umieszcza się w odrębnych pomieszczeniach, oddzielnie od osób dorosłych.

6. Osobie doprowadzonej do izby wytrzeźwień lub placówki, jednostki Policji, podmiotu leczniczego, w warunkach, o których mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce doprowadzenia. W zażaleniu osoba doprowadzona może domagać się zbadania zasadności i legalności doprowadzenia, jak również decyzji o przyjęciu albo zatrzymaniu oraz prawidłowości ich wykonania.

7. W przypadku, gdy zażalenie składa się za pośrednictwem izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji, podmiot ten przekazuje zażalenie niezwłocznie sądowi określonymu w ust. 6. Do rozpoznania zażalenia stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.). Skarżący ma prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu.

8. W przypadku stwierdzenia bezzasadności lub nielegalności doprowadzenia, przyjęcia albo zatrzymania, albo poważnych nieprawidłowości związanych z ich wykonywaniem sąd określony w ust. 6 zawiadamia o tym prokuratora i przełożonego doprowadzającego albo przełożonego osób dokonujących przyjęcia albo zatrzymania.

9. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1, jest żołnierzem, przekazuje się ją Żandarmerii Wojskowej lub wojskowemu organowi porządkowemu.

10. O przypadkach uzasadniających wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu dyrektor izby wytrzeźwień, kierownik placówki albo jednostka Policji zawiadamia niezwłocznie właściwą gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych.

11. O przyjęciu do izby wytrzeźwień lub placówki albo o zatrzymaniu w jednostce Policji zawiadamia się niezwłocznie:

1) w przypadku małoletnich – ich rodziców lub opiekunów oraz sąd opiekuńczy;

2) w przypadku innych osób – na ich żądanie, wskazane przez nie osoby.

Art. 40¹. 1. Podstawą przyjęcia osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień, placówki lub jednostki Policji jest wynik badania na zawartość alkoholu w organizmie tej osoby wskazujący na stan nietrzeźwości.

2. Badanie, o którym mowa w ust. 1, przeprowadza się za zgodą osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień, placówki lub jednostki Policji.

3. W przypadku braku zgody na przeprowadzenie badania, o którym mowa w ust. 1, osobę doprowadzoną przyjmuje się do izby wytrzeźwień lub placówki albo zatrzymuje się w jednostce Policji wyłącznie w przypadku występowania symptomów wskazujących na stan nietrzeźwości, potwierdzonych pisemnie przez lekarza lub felczera izby wytrzeźwień lub placówki, a w przypadku osób doprowadzonych do jednostki Policji – przez upoważnionego funkcjonariusza Policji.

Art. 40². (...)

4. Jeżeli osoba doprowadzona wymaga hospitalizacji, niezwłocznie przewozi się ją do podmiotu leczniczego. Transport, w zależności od stanu zdrowia tej osoby, wykonują jednostki Policji, straż gminna, podmioty wykonujące transport sanitarny lub zespoły ratownictwa medycznego.

(...)

Art. 40³. 1. O przyjęciu lub odmowie przyjęcia do izby wytrzeźwień lub placówki albo zatrzymaniu w jednostce Policji decyduje odpowiednio:

- 1) dyrektor izby wytrzeźwień;
- 2) kierownik placówki;
- 3) komendant jednostki Policji.

(...)

Art. 42. 1. Wobec osoby przyjętej albo wobec osoby zatrzymanej w jednostce Policji, która stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia własnego lub innej osoby, lub niszczy przedmioty znajdujące się w otoczeniu, może być zastosowany przymus bezpośredni.

2. Przymus bezpośredni zastosowany w:

(...)

2) jednostce Policji – polega na przytrzymaniu, unieruchomieniu lub izolacji.

(...)

4. W jednostkach Policji o zastosowaniu przymusu bezpośredniego, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, i zaprzestaniu jego stosowania decyduje komendant jednostki Policji lub osoba przez niego upoważniona, a podczas ich nieobecności – dyżurny jednostki Policji.

5. Jeżeli nie jest możliwe uzyskanie natychmiastowej decyzji osób, o których mowa w ust. 4, o zastosowaniu przymusu bezpośredniego decyduje oraz przymus ten wykonuje funkcjonariusz Policji. O zastosowaniu przymusu bezpośredniego funkcjonariusz Policji niezwłocznie informuje osoby, o których mowa w ust. 4.

(...)

Art. 42². 1. Za pobyt w izbie wytrzeźwień, placówce lub jednostce Policji od osoby przyjętej pobierana jest opłata.

(...)

Art. 46. (...)

3. Stan nietrzeźwości zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

- 1) stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo
- 2) obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³.

Wynik badania potwierdzony jest wydrukiem z atestowanego urządzenia służącego do pomiaru zawartości alkoholu w organizmie. Wydruk stanowi załącznik do protokołu doprowadzenia lub karty ewidencyjnej. Powyższe badanie dokonuje się za zgodą osoby doprowadzonej do izby. W przypadku niewyrażenia zgody na przeprowadzenie tego badania osobę doprowadzoną przyjmuje się do izby wyłącznie, gdy występują dodatkowe symptomy upojenia alkoholowego potwierdzone przez lekarza, felczera izby lub upoważnionego funkcjonariusza. Osobę doprowadzoną do izby poddaje się badaniom lekarskim. W braku wolnych miejsc w izbie lub placówce osobę umieszcza się w jednostce Policji.

7. Sporządzanie dokumentacji z zatrzymania lub doprowadzenia osoby

Należy pamiętać, że każda czynność wykonana przez policjanta musi zostać w prawidłowy sposób udokumentowana.

Na podstawie *Wytycznych nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych* podstawowym dokumentem prowadzonym przez policjanta pełniącego m.in. służbę patrolową i interwencyjną jest notatnik służbowy. Notatnik powinien odzwierciedlać przebieg służby, przede wszystkim zaś policjant powinien odnotować w nim wykonywane czynności, takie jak zatrzymanie czy też doprowadzenie osoby. Ponadto z zatrzymania osoby należy sporządzić protokół. Obowiązek ten został określony w nw. przepisach.

7.1. Zatrzymanie procesowe

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 244. (...)

§ 3. Z zatrzymania sporządza się **protokół** [pogrubienie autorek], w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem, o jakie przestępstwo się ją podejrzewa. Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia oraz zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 46. (...)

§ 2. Z zatrzymania sporządza się **protokół** [pogrubienie autorek], którego odpis doręcza się zatrzymanemu za pokwitowaniem. W protokole należy podać imię i nazwisko oraz funkcję osoby dokonującej zatrzymania, imię i nazwisko zatrzymanego, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – rysopis tej osoby, a ponadto dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z określeniem wykroczenia, w związku z którym została zatrzymana. Należy również zapisać złożone przez zatrzymanego oświadczenia i zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach.

7.2. Zatrzymanie pozaprocesowe

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 2015 r.

w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów

§ 10. 1. Po doprowadzeniu osoby zatrzymanej do jednostki organizacyjnej Policji policjant wykonuje kolejno następujące czynności:

(...)

3) sporządza **protokół** [pogrubienie autorem] zatrzymania osoby.

7.3. Zatrzymanie nieletniego

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich

Art. 32g. (...)

§ 4. Z zatrzymania nieletniego sporządza się protokół, zawierający w szczególności określenie miejsca, daty, godziny i przyczyny zatrzymania.

7.4. Doprowadzenie osoby do wytrzeźwienia

Ustawa z dnia 26 października 1982 r.

o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Art. 40. (...)

3. Funkcjonariusz Policji lub strażnik straży gminnej doprowadzający osobę w stanie nietrzeźwości do izby wytrzeźwień lub placówki, jednostki Policji, podmiotu leczniczego albo do miejsca zamieszkania lub pobytu, zwany dalej „doprowadzającym”, sporządza protokół doprowadzenia w celu wytrzeźwienia. Protokół ten zawiera:

- 1) imię i nazwisko, jednostkę oraz numer służbowy doprowadzającego;
- 2) datę i godzinę doprowadzenia;
- 3) miejsce i okoliczności oraz opis interwencji;
- 4) imię i nazwisko, imiona rodziców osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji oraz wiek tej osoby;
- 5) rodzaj i numer dokumentu tożsamości oraz rysopis osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji;
- 6) adres zamieszkania lub miejsce pobytu osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji;
- 7) opis zachowania osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji w czasie interwencji i transportu, z uwzględnieniem okoliczności uniemożliwiających doprowadzenie do miejsca zamieszkania lub pobytu;
- 8) wykaz przedmiotów posiadanych przez osobę doprowadzoną do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji;
- 9) informacje o okolicznościach określonych w art. 401, będących podstawą przyjęcia do izby wytrzeźwień, placówki albo jednostki Policji;
- 10) dyspozycję co do dalszego postępowania z osobą doprowadzoną do izby wytrzeźwień lub placówki albo jednostki Policji po wytrzeźwieniu;
- 11) miejsce doprowadzenia oraz decyzję dyrektora izby wytrzeźwień, kierownika placówki albo komendanta jednostki Policji o przyjęciu lub odmowie przyjęcia.

Bibliografia

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483).

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2013 r., poz. 482 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r., poz. 382 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2015 r., poz. 355 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r., poz. 395 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2013 r., poz. 1650 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. Nr 107, poz. 638).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. Nr 190, poz. 1102).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 2015 r. w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów (Dz. U. z 2015 r., poz. 1565).

Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych (Dz. Urz. KGP Nr 13, poz. 104).

Bogal S., *Zatrzymanie osób*, „Problemy Kryminalistyki” 1971, nr 91–92.
Służba prewencyjna. Wybrane zagadnienia. Cz. I i II, praca zbiorowa, Słupsk 2005.
Kuczevska B., *Prawa osoby zatrzymanej*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1994.
Ptach L., *Użycie broni palnej*, Słupsk 2003.
Sochacki A., *Postępowanie w sprawach nieletnich*, Słupsk 2008.
Stefański R.A., *Zatrzymanie według nowego kodeksu postępowania*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 10.
Walc A., *Taktyczne aspekty zatrzymania osób*, Szczytno 2001.